

Sammlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 125 2004

I distribution:

Swedish Science Press

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Stina Hansson, Lisbeth Larsson

Lund: Erik Hedling, Eva Hættner Aurelius, Per Rydén

Stockholm: Anders Cullhed, Anders Olsson, Boel Westin

Uppsala: Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Redaktörer: Anna Williams (uppsatser) och Conny Svensson (recensioner)

Inlagans typografi: Anders Svedin

Utgiven med stöd av
Vetenskapsrådet

Bidrag till *Samlaren* insändes till Litteraturvetenskapliga institutionen, Box 632, 751 26 Uppsala. Uppsatserna granskas av externa referenter. Ej beställda bidrag skall inlämnas i form av utskrift och efter antagning även på diskett i något av ordbehandlingsprogrammen Word för Windows eller Word Perfect. Sista inlämningsdatum för uppsatser till nästa årgång av *Samlaren* är 1 juni 2005 och för recensioner 1 september 2005.

Sedan årgång 2002 av *Samlaren* erhåller uppsatsförfattarna ett digitalt underlag för sårtryck. Det består av uppsatsen i form av en pdf-fil, lagrad på en diskett.

Abstracts har språkgranskats av Sharon Rider om inget annat anges.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfo-gande som bedömare av inkomna manuskript.

Svenska Litteratursällskapet Pg: 5367–8.

ISBN 91-87666-22-7

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by
Elanders Gotab, Stockholm 2004

för övrigt också författarnas ambivalens tydligt. Å ena sidan ville de använda föreningen för att göra författarna mindre beroende av marknaden (t.ex. genom att inrätta stipendier). Men å sidan ville de samtidigt öka inkomsterna från marknaden genom att ordna upp i lagstiftningen kring upphovsrätt, ge juridiska råd om förlagskontrakt m.m. Föreningen försvarade, kan man säga, författarnas intressen vid både den autonoma och den heteronoma polen.

Genom Selma Lagerlöf aktualiseras också en komplikation i bilden av de kvinnliga åttitalisterna. Hon var drottningen bland de kvinnliga författare som kunde göra författarskapet till sitt yrke – hon lämnade sin tjänst som lärarinna sedan hennes inkomster från författarskapet blev mångdubbelt större än dem från skolan. Hon var tidens mest lysande exempel på att litteraturen kunde bli en försörjning för kvinnorna. Men liknande mekanismer var också viktiga för de kvinnliga åttitalisterna. David Gedin har alldeles rätt i att de flesta vid decenniets slut hade ”slutat producera den hierarkiskt högt värderade skönlitteraturen” (s. 379), liksom i att de hade rönt svårt motstånd från männen och institutioner som teatrarna. Resultatet? Under nittitalet kom de kvinnliga författarna ofta att skriva i genrer med lägre prestige som populärlitteratur och barnböcker. Om denna utveckling bedöms strikt med det litterära fältets normer var den ett misslyckande (de kvinnliga författarna hade lämnat prestige och den omvända ekonomin). Men ur en annan synvinkel innebar omsvängningen faktiskt ofta att de praktiserade vad de predikat i sina åttitalromaner – där de talat för kvinnans rätt till arbete och självständighet. De skrev för pengar därför att de pengar de skrev ihop var deras försörjning.

Gedin har alltså rätt i att kvinnorna (som kollektiv) blev utmönstrade av männen (som kollektiv). Men samtidigt följde de kvinnliga författarna ett gammalt mönster, ett mönster som innebär att kvinnliga författare av yttre, sociala skäl har tenderat att skriva mer direkt för marknaden än männen (som hade enklare att få försörjningsyrket eller sinekurer).

Den slutliga paradoxen – som ligger utanför avhandlingen, men som blir aktuell i nästa del av undersökningen – är att Gustaf af Geijerstam kom att följa just detta kvinnliga mönster. Det skedde när han lämnade ”realismen” för ”bestsellerismen” och ”sentimentalismen” med succén *Boken om Lillebror* (1900). Gustaf af Geijerstams

handlande var litterärt skandalöst – kanske eftersom han litterärt sett betedde sig ungefär som en kvinna.

Som har framgått har jag haft två huvudsakliga invändningar mot David Gedin avhandling. Den ena är att dispositionen kanske inte är helt lyckad i alla stycken. Den andra ligger på en mer övergripande teoretisk nivå, den att de använda perspektiven och teorierna inte fångar alla väsentliga inslag i det litterära livet, utan tenderar att föra bort avgörande materiella inslag ur synfältet.

Sådana invändningar hör till det vetenskapliga samtalet. Och de hör särskilt till opponerens uppgift. De ska därför inte skymma det faktum att David Gedin har skrivit en viktig, tankeväckande och resultatrik avhandling. *Fältets berättar* är en modern genomlysning av en ofta utforskad epok. Den ger nya belysningar av det mentala rum som det litterära åttiotalet utgjorde, liksom av de institutionella villkor under vilka författarna arbetade. Den vimlar av sakupplysningar och observationer, av fina tematiska analyser och stora grepp. Liksom Bourdieus *Konstens regler* är detta något av en kollektivbiografi över en eller ett par litterära generationer, en verkligt läsbar skildring av en tid som rymde både en tjusande idyll och förlorade illusioner. Den är en fint genomförd intellektuell prestation som kommer att användas under lång tid framöver.

Johan Svedjedal

Maria Ehrenberg, *Sagens förvandlingar. Eva Wigström som sagosamlare och sagoförfattare* (Skrifter utgivna av Svenska barnboksintitutet, 81). ETC förlag. Stockholm 2003.

Den första reflexionen som infann sig när jag läste Maria Ehrenbergs avhandling var: Vilket bra ämne hon har hittat! Eva Wigström är en av Sveriges mest betydande upptecknare av folkminnen. I slutet av 1870-talet och början av 1880-talet vandrade hon från by till by i Skåne och gjorde fler uppteckningar än någon före eller efter henne av skånska sagor, visor, sägner och annan folklore, uppteckningar som hon gav ut i bokform eller lämnade till Artur Hazelius på Nordiska museet och till redaktören för den nystartade tidskriften *Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen ock svenskt folklif*. Hon är en så viktig och intressant gestalt i den svenska folklivsforskning-

ens historia att man förvånas över att hon inte har uppmärksamats tidigare på avhandlingsnivå.

Men Eva Wigström var också verksam som författare för barn och medverkade i flera av tidens barntidningar. Hennes produktion på det området har inte hållit sig lika levande som samlingarna av folkdiktning, men den är tidstypisk och därför värt intresse. Det som gör Maria Ehrenbergs avhandlingsämne så spännande är att hon som den första knyter ihop de båda verksamhetsområdena. Hon har uppmärksammat att Eva Wigström inte nöjde sig med att uppteckna de skånska folksagorna och bearbeta dem för vetenskaplig publicering utan att hon också i flera fall omarbetade dessa sagor för en ungdomlig läsekrets. Dessutom diktade hon egna sagor som var inspirerade av samma folksagor. Det gör henne unik i Sverige, och det har tillåtit Maria Ehrenberg att följa sagornas förvandlingar.

Min andra reflexion under läsningen var att den som väljer att skriva om en sagosamlare som även är sagoförfattare måste behärska två vetenskaper: litteraturvetenskapen och folkloristiken. Maria Ehrenbergs avhandling är framlagd vid litteraturvetenskapliga institutionen i Lund, hon är först och främst litteraturvetare. Jag är folklorist, och det har därför varit lättare för mig att finna brister i de delar av avhandlingen som har folkloristisk karaktär. Men även om Ehrenberg har sin styrka i analyserna av Eva Wigström som litterär sagoförfattare, så har hon satt sig in i folksagoforskningen på ett sätt som inger respekt.

Det första kapitlet i avhandlingen ägnas åt Eva Wigströms biografi. Hennes far var storbonde, gården låg nära Landskrona. Det innebar att hon lärde sig allt som hör till skötseln av en bondgård. Även om hennes skolutbildning var bristfällig, så fanns det rik tillgång till litteratur i hemmet. Genom sitt giftermål med Claes Wigström, till en början disponent på Ramlösa brunn, därefter fängelsedirektör och till sist ansvarig för en skola för bokhållare, bytte hon samhällsställning och blev borgarfru. Hon fick två döttrar och kombinerade tidigt vården av dem med författarskap, som till en början bestod av bidrag till barntidskrifter som Linnea och Lekkamraten. Sedermera tillkom Småskolevännen och Folkskolans barntidning och den av henne själv utgivna Hwit-sippan.

Hon publicerade sig även för vuxna läsare, bl.a. i undervisnings- och kvinnofrågor och som folk-livsskildrare. Inspirationen till att samla folkdikt-

ning fick hon när hon mötte danska folkminnesforskare på Askovs folkhögskola i Danmark. Danmarks ledande folklorist på 1870-talet, Svend Grundtvig, hjälpte henne att få ut den första av hennes tre samlingar *Folkdiktning*, som trycktes i Köpenhamn 1880. En värdefull samling skånska sagor, *Fågeln med guldskrinet*, trycktes inte förrän 1985 efter att ha inköpts mer än hundra år tidigare av Albert Bonnier som dock aldrig gav ut den. Eva Wigström dog 1901, 69 år gammal.

Kapitlet innehåller åtskilliga brevutdrag som på ett intressant sätt belyser hennes biografi och ger nycklar till hennes personlighet. Någon gång kan man önska att svärbegripliga passager hade kommenterats. I ett brev (s. 28) skriver hon att hon inte vill komma som en tiggare till Stockholmsförläggarna, hellre skänker hon sina folkminnen till Danmarks "skattgrävare-förening". För att förstå vad hon avser med det sistnämnda ordet måste man veta att hennes danske kollega Evald Tang Kristensen grundade ett samfund för folkminnesinsamling vid Svend Grundtvigs död 1883 och utgav det insända materialet i tidskriften *Skattegraveren*.

Jag kan också tycka att Ehrenberg gör ett för stort nummer av Eva Wigströms klassresa från bonde- till borgarståndet, även om den naturligtvis kan vara värd en diskussion.

Hon skriver (s. 25): "En kronologisk genomgång av Eva Wigströms artiklar visar också att hon gradvis accepterades i borgerliga kretsar." Den fråga som infinner sig är: Mötte hon någonsin motstånd? Jag kan inte finna att hon någonsin kände sig i socialt underläge genom sin allmogebakgrund. Tvärtom: som storbondedotter hade hon en solid självkänsla. Hon anspelade på sin bakgrund när den var en fördel och bortsåg ifrån den när den inte spelade någon roll. I sin korrespondens med lärda män uttrycker hon sig öppet och frimodigt.

I det andra kapitlet, "Sagan i tal och skrift", redogör författaren för sina teoretiska utgångspunkter. Hon är kritisk mot dikotomin "folksaga-konstsaga"; båda termerna är laddade med associationer som gör dem svårhanterliga, och de täcker inte de mellanformer som finns. I stället lanserar hon fem grupper, där den ena ytterligheten är en muntlig *berättad saga* (1). Den berättade sagan existerar endast under framförandet i en symbios mellan berättaren och åhörarna; den är en manifestation av det som sagoforskarna kallar en sagotyp. När den muntliga berättade sagan

mer eller mindre noggrant överförs till skriftmediet får vi en *nedtecknad saga* (2). Denna skriftliga version förändras när den presenteras i tryck; publiceringen innebär ju att den möter en annan publik än den ursprungliga. Ehrenberg skiljer mellan *bearbetad saga* (3 a) och *omarbetad saga* (3 b). I det förra fallet är det fråga om en anpassning till skriftspråket som i rätt liten utsträckning påverkar innehållet, i det senare har sagan förändrats både till form och innehåll för att passa in i sin nya kontext. Slutligen använder hon termen *författarsaga* om två slags litterära sagor, dels de som är inspirerade av muntlig berättartradition (4), dels de som sökt sin inspiration uteslutande från en litterär kanon (5).

Utgångspunkten för Ehrenbergs kategoriindelning är naturligt nog de olikartade sagorna i Eva Wigströms produktion, men den har generell tillämplighet i gränsområdet mellan folkloristik och barnlitteraturforskning. Den innebär en förfining av den trubbiga distinktionen "folksaga–konstsaga", och den fäster uppmärksamheten på alla de förändringar som inträffar när folksagor hamnar i sagoböcker.

Bengt Holbeks avhandling *Interpretation of fairytales* har inspirerat Ehrenberg att skilja mellan manliga och kvinnliga sagor, en uppdelning som utgår från könet på den aktiva huvudpersonen i sagan. Hon redogör även för hans analys av de jylländska sagoberättarna och skriver (s. 64) att de manliga sagoberättarna har framfört sina sagor i exklusivt manliga sammanhang, t.ex. inom armén. Det är bara delvis sant; läser man Holbek noga framgår det att männen också var de som berättade i "bindestuerne", då kvinnor och män satt och stickade klädesplagg för avsalu. Männen berättade i alla offentliga miljöer, kvinnorna i hemmen.

Från narratologin, främst Gérard Genette, har författaren hämtat termerna diegetisk och mimetisk text. I en diegetisk text befinner sig berättaren utanför texten och får själv en dominerande plats, i en mimetisk text underordnar han sig texten och dess aktörer. Ett annat begrepp i avhandlingen som har använts av både narratologer och folklorister, t.ex. Anna-Leena Siikala, är distans. De distanserade berättarna demonstrerar ibland att de inte delar värderingarna eller trosföreställningarna i berättelsen. Andra teoretiker som författaren hänvisar till är Paul Ricoeur och andra som har skrivit om temporaliteten i sagorna, och Lars Lönnroth, som i sin bok *Den*

dubbla scenen studerat korrespondensen mellan scenen för framförandet och den framförda textens fiktiva värld.

Denna teoretiska apparat tillämpas avhandlingen igenom på ett korrekt och konsekvent sätt som inte ger anledning till kritik. Möjligen kan man tycka att tillämpningen ibland känns något ansträngd, vilket beror på att varken Genette, Siikala eller Lönnroth har haft folksagan i speciell åtanke när de definierade sina begrepp. Den teoretiker som känns mest relevant i avhandlingen, och som Ehrenberg också verkar ha haft störst hjälp av, är Walter Ong. I sin bok *Orality and literacy* analyserar han hur muntlig text förändras när den blir skriftlig, t.ex. hur den additiva strukturen blir hierarkisk. Det är ju just detta som *Sagens förvandlingar* handlar om: vad som händer med de ursprungligen muntligt framförda folksagorna när Wigström ger dem skriftlig form.

Det tredje kapitlet, "Bilderna av berättaren i de bearbetade sagorna", är det till sidantalet största. Här analyseras inledningsvis sex västsvenska arkivuppteckningar av sagotypen AT 500, Titteliture, som får representera den muntligt berättade folksagan. Därefter följer en analys av sex folksagor som alla har upptecknats av Eva Wigström efter skånska berättare och återgivits i tryck av henne i bearbetad form. En av dessa är just en version av Tittelituresagan, två andra texter representerar en närbesläktad sagotyp som också den handlar om en ung kvinna som inte vill spinna (AT 501). Ytterligare två texter tillhör sagotypen AT 433 B, Kung Lindorm, där en ung kvinna löser sin make från hans förtrollning. Den sjätte sagotexten, "Trollet Boriak och kungasonen" (AT 502), är till skillnad från de fem föregående inte en kvinnlig saga med Holbeks terminologi utan har en ung man som aktiv huvudperson.

Det här kapitlet är det som är av störst intresse för en folklorist, och det är också här som jag har funnit mest att anmärka på. Till en del rör det sig om detaljer: Bulleribasius är t.ex. inte en italiensk version av Tittelituresagan (s. 87) utan det namn som gavs åt Jakob och Wilhelm Grimms (i litteraturlistan omdöpta till Johan och William!) version av sagan, Rumpelstilzchen, när den översattes till svenska. Allvarligare är att det ingens i avhandlingen finns källhänvisningar till de sex västsvenska arkivuppteckningarna. Man kan också ha synpunkter på om dessa verkligen är representativa exempel på muntligt berättade folksagor. Ehrenberg konstaterar att "ingen av ned-

teckningarna uppvisar samtliga av Walter Ongs muntliga igenkänningstecken” (s. 99). Överensstämmelsen med Ong hade blivit bättre om hon valt texter från en tid då det muntliga sagoberättandet ännu var levande tradition, t.ex. P.A. Säves uppteckning av AT 500, ”Flickan, som gjorde guld af Råg-halm”.

I sin analys av de sagor som Wigström bearbetat för trycket visar författaren prov på en helt annan säkerhet, men även här finns slutsatser som kan diskuteras. I en av sagorna beskriver Wigström hjältinnan som impulsiv; hon ”flög kungen om halsen och kysste honom mitt på munnen” heter det i slutet. Författaren antar att Wigström ”försökte imitera de muntliga berättarnas sätt att hantera en saga. Språket närmar sig den muntliga världen med kortare meningar och kärnfulla repliker. Moralen är individens och känslor får synas” (s. 126). Ett närmare studium av de muntliga sagoberättarnas stil skulle ha visat att de är återhållsamma med uttryck för känslor. Stilen i Eva Wigströms bearbetning beror snarare på litterär påverkan från H.C. Andersen och Asbjörnsen och Moe.

Det innehållsrika kapitlet innehåller emellertid många värdefulla iakttagelser. Maria Ehrenberg är sålunda fullt medveten om hur viktig symboliken i folksagorna är för att man skall förstå deras budskap. Spinningen i de båda spinnsagorna är laddad med symboliska övertoner: att vara en dukting spinnarska har varit ett kriterium på att man dög som kvinna i bondesamhället. I sagan med manlig hjälte, ”Trollet Boriach och kungasonen” är skogen en symbol för manlighet, mannens revir, liksom spinnkammaren är kvinnans.

Det fjärde kapitlet, ”I tjänst hos borgerligheten”, är enligt min mening avhandlingens bästa. Här analyserar Maria Ehrenberg tre folksagor som Eva Wigström tidigare gett ut i bearbetad form, och som hon omarbetat så att de kunde publiceras i barntidningarna *Hwitsippan* och *Sol*. Den senare utgavs under några år av Föreningen till det godas främjande, vars drivande kraft var författarinnan Concordia Löfving. Ehrenberg redogör för föreningens ideologi som präglas av borgerlig idealism men även innehåller utopiska idéer om den jordbrukande befolkningens framtid. De båda sagorna i *Sol* kommenteras av en signatur som Ehrenberg kan identifiera som just Concordia Löfvings. Demonstrationen av hur sagorna på punkt efter punkt illustrerar föreningens idéer är ett glansnummer i avhandlingen.

Författaren visar med väl valda exempel att Wigström har gett sagornas huvudpersoner ett inre liv som saknas i förlagorna. Stilistiskt innebär det att hon har omarbetat den berättade handlingen till indirekt tal och återgivande av tankar och känslor.

Mycket övertygande är analysen av hur de innehållsmässiga förändringarna i de tre sagorna helt har förändrat deras moral. I sagan *Spinneriskan* låter t.ex. Wigström huvudpersonen säga att hon spinner ”tankeguld”. Hon blir en bild av det borgerliga samhällets idealkvinna, som står för familjens moraliska produktion men inte behöver arbeta för sitt uppehälle.

Det femte kapitlet har rubriken ”Moster Eva skriver för de små. Författarsagor för barnkammaren”. Därmed har läsaren förflyttats från den ena ytterligheten, nedtecknade sagor från muntligt tradition, till den andra, författarsagorna. I barntidningen *Linnea* och i Eva Wigströms sagosamling *Solsken* har författaren hittat två sagor som båda utvecklar Tittelituesagans motiv med en ung hjältinna som metaforiskt spinner guld. Men folksagans lyckomoral har förändrats: i ”Mormors saga” har den ersatts av en moraliserande pekpinne, riktad mot girighet, och i ”Trollet i Guldhemsberget” är budskapet att man ska vara nöjd med det man har, sagans trollguld är en illusion.

I det sjätte och sista kapitlet sammanfattas avhandlingens resultat under rubriken ”Från muntligt till skriftligt”. Författaren håller fast vid den textila symbolik som går som en röd tråd – eller kanske snarare guldråd – genom undersökningen och liknar sagotypen, det fasta handlingsmönstret, vid varpen i sagans väv. Inslaget i väven är den kreativa berättarens och författarens egen utformning av stoffet. Men hon talar även om vävens bindning, där allt från enklaste tuskaft till komplicerade konstbindningar kan förekomma.

Ehrenberg konstaterar att de nedtecknade sagor som visar störst överensstämmelse med Walter Ongs kriterier på muntlighet är de som bevarat en dialektal form. De sagor som Eva Wigström bearbetade för publicering i den vetenskapliga världen har anpassats till skriftspråket men är sinsemellan olika till moral och framställningssätt och kan därför spegla olika berättarpersonligheter. När hon sedan omarbetade sagorna för barntidskrifter och andra liknande publikationer blir sagorna mer abstrakta. Moralen förborgerligas, inre känslor får större betydelse. Författarsagorna, slut-

ligen, har helt avlägsnat sig från de ursprungliga folksagotyperna och bara behållit vissa motiv som Eva Wigström haft en personlig relation till, som att den kvinnliga huvudpersonen spinner. Den uppfostrande ambitionen framträder tydligt, och den värld som speglas i sagorna är inte längre det gamla bondesamhällets utan samtida.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att *Sagens förvandlingar* vittnar om författarens lyhördhet för nyanserna i sagans språk. Den innehåller viktig grundforskning som ökar vår kunskap om Eva Wigströms verksamhet som sagosamlare och sagoförfattare. Den lämnar också ett förslag till hur vi i framtiden ska kunna skilja mellan olika kategorier av sagor i det litterära gränsområdet där barnlitteraturforskningen och folklorsiktiken möts.

Bengt af Klintberg

Maria Wennerström Wohrne, *Att översätta världen. Kommunikation och subversivt ärende i Henri Michaux' Voyage en Grande Garabagne* (Acta Universitatis Upsaliensis, Skrifter utgivna av Litteraturvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet, 39). Uppsala 2003.

Henri Michaux, född i Namur, Belgien, 1899 och död i Paris 1984, räknas till en av de mest betydande av det tjugonde århundradets franskspråkiga författare. Michaux var både poet och bildkonstnär – denna hans tvåfaldiga estetiska aktivitet, ord- såväl som bildkonst, brukar förövrigt den aktuella forskningen speciellt uppmärksamma. Även om han var samtida med surrealisterna och delade surrealismens syn på poesin som ett andligt äventyr "une aventure spirituelle", så skiljer sig Henri Michaux väsentligt från surrealismen. Michaux' verk uppvisar faktiskt en rad egenskaper som talar mot surrealisternas heta samhällsengagemang. Hyllningarna till friheten, kärleken och revolutionen tycks inte alls få någon plats i hans ångestladdade texter, som ofta kryddas med svart humor och andra allsköns grymheter. Michaux' vägran att ta ställning i frågor som hade ideologiska förtecken hänger samman med den tendens som verkar utgöra själva motorn i hela hans produktion: introspektionen. Man tänker främst på samlingar som *Mes propriétés* (1929), *Lointain intérieur* (1938), *L'Espace du dedans* (1944), vars titlar fångar inriktningen mot den inre erfarenhe-

ten, mot fantasi och inbillningskraft, mot drömmarna och de flyktiga impressionerna. Michaux-forskningen brukar förknippa den introspektiva rörelsen med ett mer eller mindre tydligt ointresse för konkreta landskap och med ett motstånd mot realism och historia; man brukar också i detta sammanhang tala om den religiösa mystikens erfarenhet (kristen tradition såväl som österländsk) för vilken Michaux intresserade sig, framför allt i ungdomsåren.

Maria Wennerström Wohrnes avhandling *Att översätta världen. Kommunikation och subversivt ärende i Henri Michaux' Voyage en Grande Garabagne*, Uppsala 2003 (419 ss), tar ett ganska bestämt avstamp i en opposition mot ovan skisserade tendens i läsningen av Henri Michaux. Forskningen kring Michaux, menar hon, har ofta felaktigt framfört uppfattningen att verket skulle vara hermetiskt och sakna såväl förbindelse med omvärlden som relation till sin läsare. För att utveckla sitt argument har Wennerström Wohrne valt att skärskåda ett verk: *Voyage en Grande Garabagne* utgiven i sin helhet första gången 1936 (det kom sedan ytterligare fyra versioner). Hennes val är ändamålsenligt; detta verk är en fiktiv reseberättelse där en jagberättare i 31 fristående kapitel talar om de olika folkslag som han säger sig ha besökt i riket "Grande Garabagne". De tokroliga namnen på folkslagen är fritt uppfunna och folken själva saknar någon bestämbar förlaga i verkligheten. Vid första påseendet är alltså folkslag och händelser i dessa texter bara språkliga konstprodukter, och hela landsändan "Grande Garabagne" verkar hänvisa endast till författarens fantasi eller inre erfarenhet.

Avhandlingsförfattaren vill nu visa att *Voyage en Grande Garabagne* trots allt refererar till omvärlden. Detta innebär emellertid inte att hon söker påvisa enkla, partikulära referenter, men att hon frilägger betydelsebärande skikt i texten som får sin fulla betydelse först genom att deras referentiella potential uppenbaras. Den imaginära rese-skildringens grundläggande syfte är, menar hon, att artikulera motstånd mot "auktoritära strukturer". Detta nyckelbegrepp syftar på västeuropeiska kulturella företeelser såsom familj, religion och stat; men det är också fråga om en biologisk eller materiell ordning vars hämmande och stagnerande effekt Michaux' text opponerar sig mot. Men först och främst, menar Wennerström Wohrne, är den auktoritära strukturen framför